

Hogyan készülünk fel a Marie Skłodowska-Curie Actions posztdoktori pályázatra?

A nemzetközi akadémiai szférában a nagy presztízzsel rendelkező publikáción, azok hatásain és a kapcsolati hálón (*research network*) túlmenően az elnyert ösztöndíjak is meghatározhatják az egyetemi kutatók és oktatók karrierjét. Más-képp megfogalmazva: a kutatói kiválóság, a kutató munkáira érkező hivatkozások száma, a személy nemzetközi kapcsolatai és az elnyert ösztöndíj nagysága is jelentős tényezőknek számítanak az akadémiai ranglétrán való előmenetel során. Elismerve az ösztöndíjak jelentőségét az akadémiai szférában, arra törekszünk, hogy összegyűjtsük a legfontosabb információkat a nagy presztízzsel rendelkező, Marie Skłodowska-Curie Actions posztdoktori pályázattal (MSCA) kapcsolatban.

Az alábbiakban bemutatjuk az MSCA-pályázat benyújtását megelőző szakmai felkészülés menetét. Útmutatásunkban a technikai folyamatokon túl (regisztrációs folyamat, a pályázati űrlap beadása) *szakmai* aspektusokra is fókuszálunk, és igyekszünk felvázolni azokat a tényezőket, amelyeket az értékelésnél figyelembe kell venniük a bírálóknak. Elsősorban azokat a szakmai szempontokat járjuk körbe, amelyek alapján a döntéshozók odaítélik az általában két esztendőre szóló, nagyságrendileg 120 ezer és 215 ezer euró között mozgó, egyéni kutatói ösztöndíjakat.

Mitől függ az ösztöndíjban odaítélt összeg nagysága? Az ösztöndíjban elnyerhető pénzösszeg elsősorban attól függ, hogy a befogadó ország mely besorolási kategóriába esik a megélhetési költségeket illetően. Dániában és Norvégiában 200 ezer euró feletti, míg a kelet-európai régió fogadó országaiba érkező kutatók 120–135 ezer euró körüli összegeket kapnak. Az Egyesült Királyságba, Finnországba, Hollandiába, Franciaországba, Németországba, Olaszországba, Írországba, Svájcba, Ausztriába, Belgiumba, Spanyolországba és Izlandra érkező kutatók jellemzően 130–200 ezer euró közötti ösztöndíjban részesülnek.¹ Végezetül az ösztöndíjas időszak hossza is meghatározza a kifizetések mértékét: minél tovább dolgozunk az ösztöndíjas projekten, annál nagyobb díjazásban részesülünk, noha a projektek időtartama nem haladhatja meg a 24 hónapot.

¹ További részletek: European Commission 2022: 109–110.

A fejezet felépítését tekintve az alábbi logikát követjük: először néhány általános információt osztunk meg az MSCA-ról, majd a „Praktikus részletek” alfejezetben lépésről lépésre vázoljuk fel a sikeres pályázathoz elengedhetetlen szakmai kritériumokat. Amennyiben az olvasó kizárólag az MSCA-hoz szükséges szakmai kompetenciákra és az ezzel kapcsolatos tudnivalókra kíváncsi, bátran ugorja át az „Általános információk az MSCA-ról” alfejezetet, és tanulmányozza a „Praktikus részletek” címűt.

Írásunk nagyrészt Philipp Baumert és kollégáinak (2022) publikációjára² támaszkodik, amely tíz „egyszerű” szabályt vázol fel a sikeres MSCA-pályázat megírásához. A fenti publikáció azért releváns, mert a szerzők között találhatók MSCA-nyertesek és a pályázati anyagokat értékelő bírálók is. Fontos hangsúlyozni, hogy sem a fenti publikáció útmutatója, sem az alábbi fejezet nem garantálja a sikert ebben a rendkívül kompetitív pályázatban, amely időnként tízszeres túljelentkezéssel zajlik. Az eddigi tapasztalatok alapján a díjazott kutatók létszáma a pályázók 10-16%-ának felel meg; a 2021-es esztendő pályázat kiírásánál összesen 1156 személy nyerte el a világ egyik legrangosabb egyéni kutatói ösztöndíját.

A „Praktikus részletek”-ben leírt tanácsok betartását azért javasoljuk, mert számtalan jelentkező figyelmen kívül hagyja a pályázat irányelveit és a szigorú, de nem teljesíthetetlen formai követelményeket, amelyeknek hiányosságai miatt számos pontot vonhatnak a bírálók. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy az irányelvek és a formai követelmények szűrőként is funkcionálnak, és csökkentik a tartalmilag bírálendő pályázatok számát.

Bízunk benne, hogy az olvasó hasznosnak tartja majd a lenti útmutatót a pályázatra való felkészüléskor. Sok sikert kívánunk!

Általános információk az MSCA-ról

Milyen típusai vannak az ösztöndíjnak?

Az 1996-ban alapított MSCA-nak alapvetően két típusa van:

- European Postdoctoral Fellowships,
- Global Postdoctoral Fellowships.

² BAUMERT–CENNI–ANTONKINE 2022.

Míg az előbbi maximum 24 hónapnyi kutatási lehetőséget biztosít bármelyik európai befogadóintézményben, az utóbbi egy úgynevezett „kiutazási” és egy „visszatérő” szakaszt is magában foglal. A kiutazás alatt az ösztöndíjasnak 12–24 hónap közötti időt kell eltöltenie egy „nem európai” országban, míg a visszatéréskor kötelezően 12 hónapot kell dolgoznia egy, az Európai Unióban lévő befogadóintézményben vagy egy, a Horizon Europe-hoz csatlakozó országban.

Mi az MSCA célkitűzése?

Az MSCA célja a kutatói képességek fejlesztése, méghozzá a mobilitás által. Valójában ez egy kétirányú folyamat, amelyet a pályázat kiírásában is hangsúlyoznak. A tudástranszfer elve mentén nem kizárólag a fogadóintézményhez érkező kutató tesz szert új tudásra, de ő maga is megosztja a korábbi tapasztalatait és az általa használt kutatási módszereket a fogadóintézmény kollégáival. Másfelől az ösztöndíj célja, hogy visszaintegrálja azokat a szakembereket, akik egykoron az akadémiai szférában dolgoztak, de valamilyen okból szüneteltették a kutatói-oktatói munkát, vagy ideiglenesen felhagytak az egyetemi kutatással-oktatással.

Kik pályázhatnak az ösztöndíjra?

A világ bármelyik pontjáról lehet pályázni, amennyiben a jelentkező doktori fokozattal rendelkezik. Az ösztöndíj a kutatói pálya kezdetét a PhD-fokozat megszerzése után számítja. Ha a kutató több mint nyolc éve dolgozik egyetemi kutatói-oktatói pályán, már nem pályázhat az ösztöndíjra. Ha a jelentkező valamilyen okból félbeszakította vagy ideiglenesen elhagyta a kutatói-oktatói pályát (például gyermekvállalás esetén, vagy más szférában dolgozott), a „kieső” éveket nem számítják be. Tehát ha valaki három évig egyetemi oktatóként dolgozott a doktori cím megszerzése után, majd hat évig az üzleti szférában tevékenykedett, de úgy dönt, hogy pályázna az ösztöndíjra, akkor csak az akadémiai évek számítanak. A fenti példában a fiktív jelentkezőnk három évig dolgozott oktatóként, ezért jelentkezhet az MSCA-ra.³

³ További információk a jelentkezéssel kapcsolatos feltételekről itt találhatók: <https://marie-skłodowska-curie-actions.ec.europa.eu/actions/postdoctoral-fellowships>.

Mi számít fogadóintézménynek?

Fogadóintézmény lehet állami vagy magánegyetem, kutatóközpont vagy vállalat.

Mit jelent a „secondment”?

A *secondment* keretei között a kutató a fogadóintézményen kívül rövid ideig egy másik intézményben (egyetem, kutatóintézet, civil szervezet stb.) is dolgozhat az ösztöndíjas időszak alatt. A *secondment* egy vagy több rövidebb periódusból is állhat. A European Postdoctoral Fellowships esetében ez az időszak nem lehet hosszabb, mint az ösztöndíjas időszak egyharmada, míg a Global Postdoctoral Fellowships esetén nem lehet hosszabb a kiutazási szakasz harmadánál. A *secondment* nem kötelező eleme a pályázatnak, és csak akkor érdemes beleillesztenünk a pályázati anyagunkba, ha hozzájárul a projektünk megvalósításához.

Mit jelent a mobilitási szabály?

A mobilitási szabály szerint a pályázó nem dolgozhat, tanulhat vagy tartózkodhat a kiutazást biztosító fogadóintézmény országában a pályázat beadási határideje előtti 36 hónapban 12 hónapnál tovább, amennyiben a European Postdoctoral Fellowshipsre jelentkezik.

Mit fedez az ösztöndíj?

A kutató fizetését, a kiutazási, lakhatási, megélhetési és kutatási költségeket, a szakmai tréningeket, konferenciákat és egyéb speciális szükségletek költségeit.

Mennyi pontot kell elérni az ösztöndíj megnyeréséhez?

Ez diszciplínánként változik, és a jelentkezők számától is függ. Óvatos becsléseink szerint a sikeres pályázathoz a maximális pontszám 90-95%-át kell elérni.

Van-e bármilyen jelentősége annak, ha nagyon alacsony pontszámot érek el?

Igen. Ha valaki nem éri el a 70%-os küszöböt az értékelésnél, akkor a következő évben nem pályázhat ugyanarra az MSCA-ösztöndíjra.

Kell-e tanítani is az ösztöndíj ideje alatt?

Tudomásunk szerint nem. Az MSCA kutatásfókuszú pályázat, amelyben a kutatási kiválóság fejlesztése a prioritás. Ettől függetlenül – ha lehetőség nyílik rá – a kutató taníthat is a fogadóintézményben.

Hogyan kell megosztani a kutatási eredményeket?

A kutatási eredmények megosztása (disszemináció) nem kizárólag a publikációkon keresztül, hanem egy-egy előadás keretei között is megtörténhet. Kiemelendő, hogy a disszemináció az eredmények kollegákkal való megosztását fedile. Mindezekon túl az MSCA pályázati elvei még két dolgot várnak el az eredményekkel kapcsolatos kommunikációban. Az első az eredmények „kiaknázása” (exploitálása). Ez azt jelenti, hogy a kutatónak meg kell fogalmaznia, hogy a kutatás eredményét és módszertanát hogyan tudják külső személyek és szervezetek a saját javukra fordítani. Ebben az esetben civil szervezetekre, politikusokra, menedzserekre vagy egyéb közép- és felső vezetőkre kell gondolnunk. A második elvárás a tudománykommunikáció. A kutatónak közérthetően is meg kell fogalmaznia az eredményeket, és olyan módon is prezentálnia kell őket, amely nem kizárólag akadémikusok, hanem a társadalom szélesebb rétegei számára is elérhető. Erre jó lehetőséget kínálhatnak a sajtómegjelenések, a blogfelületek, a videós tartalmak vagy a podcastok.

Miből áll a pályázati anyag?

A pályázati anyag legfontosabb részei a kutatásra (Part B-1) és az önéletrajzra (Part B-2) vonatkozó sablondokumentumok. Ezeket a dokumentumokat érdemes a fogadóintézmény nemzetközi ösztöndíjakkal foglalkozó munkatársától

kérvényezni, aki ilyenkor mindig a legújabb pályázati felhíváshoz tartozó, frissített sablont fogja továbbítani felénk.

Part B-1

A kutatásra vonatkozó rész nem lehet hosszabb, mint tíz A4-es oldal. Javasoljuk, hogy használjunk ki minden helyet a dokumentumban: nem szerencsés, ha a bírálók azt látják, hogy a kilencedik oldal közepén „elfogyott a mondanivalónk”. A kutatásra vonatkozó sablon az alábbi nagyobb egységekből áll:

1. kutatási kiválóság (*excellence*),
2. hatás (*impact*),
3. a megvalósítás minősége és hatékonysága (*quality and efficiency of the implementation*).

Az első nagyobb egységben a projekt célkitűzéseiről, innovatív aspektusairól, a kutatási téma és a benne vizsgált probléma relevanciájáról és elméleti beágyazottságáról kell írunk. Továbbá kulcsfontosságú a projekt céljainak (*objectives*) meghatározása és azon módszertan bemutatása, amely által megvalósítjuk a munkánkban kitűzött célokat. A pályázatban külön alfejezetet szántak a nemi egyenlőtlenségek és a diverzifikáció témakörének: amennyiben a pályázatnak van ilyen aspektusa, vázoljuk fel; amennyiben nincs, azt is fejtsük ki, hogy miért nem kapcsolódik a kutatási témánk a fenti két szemponthoz.

Ugyanezen szegmensben kell meghatároznunk a kutatási terület azon hiányosságát, amelyet ki szeretnénk küszöbölni a projektünkkel. Használjunk táblázatokat, amennyiben azok tovább pontosítják a témánk fókuszpontját! Emeljük ki bátran a legfontosabb részleteket például egy vastagított vonalú kerettel! A kutatási kiválóság fejezetben a leendő mentorunkról, a fogadóintézményben számunkra releváns tréningekről és a tudástranszferről is szót kell ejtenünk. Legyünk nagyon specifikusak! Írjuk le, hogy pontosan melyik oktató melyik kurzusán vagy tréningjén szeretnénk részt venni az ösztöndíjas időszak alatt, és indokoljuk meg, hogy miképpen tudunk fejlődni a tréningeken és a kurzusokon elsajátított tudás által!

A „Hatás” fejezetnél fejtsük ki, hogyan segítheti a karrierünket a kutatás kivitelezése és a mentorral, valamint a fogadóintézmény kollégáival való együttműködés. Érdemes közép- és hosszú távú célokat is felvázolni a karrierünket illetőleg, és megmagyarázni, hogyan illeszkedik az ösztöndíj a pályáivünkbe, illetve

a jövőbeli munkásságunkba. Megfogalmazhatjuk például, hogy a 24 hónap alatt véghez vitt kutatás megalapozza a következő öt évben betervezett monográfiánk bizonyos fejezeteit. A „Hatás” egyik alfejezetében külön ki kell térnünk arra is, hogy miképpen exploitáljuk, disszemináljuk és kommunikáljuk az eredményeinket. (Lásd a „Hogyan kell megosztani a kutatási eredményeket?” alfejezetet.) Végezetül vázoljuk fel, hogy a kutatásunknak milyen tudományos, társadalmi és gazdasági hatásai lehetnek. Ezen a ponton nem szabad megijednünk, a bírálók sem várják el, hogy „világmegváltó” kutatást vigyünk véghez két esztendő alatt egy egyéni ösztöndíj keretei között. Mindazonáltal – még akkor is, ha nincs közvetlen kapcsolódás – igyekezzünk meghatározni a kutatásunk viszonyát a gazdasági, a politikai és a civil szférákhoz és az ezekre a területekre gyakorolt (közvetett) hatásait.

A Part B-1 harmadik részében egy részletes munkatervet kell kidolgoznunk, amelyben ütemezzük a munka során megírandó riportokat (*deliverables*), a kutatás előrehaladását befolyásoló mérföldköveket (*milestones*), a célokat (*objectives*), a feltételezett hatásokat (*outcomes*), a kutatás által létrejött publikációkat, adatbázisokat, programokat, algoritmusokat (*research output*), eredményeket (*results*), a kisebb feladatokat (*tasks*) és a nagyobb munkafolyamatokat (*work packages*). Használjunk Gantt-diagramot, amelyből a bíráló számára átláthatóvá válik a munkafolyamat.

Képzeld el, hogy az online oktatással kapcsolatos tapasztalatokat szeretnénk megvizsgálni félig strukturált interjúk által Ausztriában a 2020-as esztendőből. Ebben az esetben nagyon szigorúan kell ragaszkodnunk az időrendiséghez, és ezt világosan fel kell tüntetnünk a Gantt-diagramon: először a szakirodalmat tekintjük át, majd felkutatjuk az interjúalanyokat, rögzítjük az interjúkat, átiratokat készítünk, kiértékeljük a beszélgetéseket, és megírjuk a kéziratunk első verzióját. Életszerű lehet, ha a szakirodalom áttekintése az interjúalanyok felkutatása közben is zajlik, ezért a két folyamat egyszerre párhuzamosan is futhat, amit jelölnünk kell a táblázatban.

Lássunk lentebb egy kidolgozott példát a feladatok strukturálására és a Gantt-diagramra:

Work packages (WP) – WP1: menedzsment és tréningek; WP2: adatgyűjtés; WP3: adatelemzés; WP4: a kéziratok megírása; WP5: tudománykommunikáció és disszemináció;

Tasks (T) – T1.1: tréningeken és kvantitatív módszereket bemutató kurzusokon való részvétel; T1.2: a kutatás kulcsfogalmainak bemutatása a kollegák számára; T1.3: részvétel kvalitatív módszertani tréningeken; T1.4: az osztrák

felsőoktatási rendszer működésének megismerése; T1.5: kapcsolatfelvétel a közvélemény-kutató cégekkel; T1.6: kapcsolatfelvétel az interjúalanyokkal; T1.7: a szakirodalom áttekintése; T1.8: az interjú paneljeinek bemutatása és megvitatása a kollégákkal; T2.1: adatgyűjtés a Survey Sampling International and Research Now vagy az Ipsos által; T2.2: az interjúk lefolytatása; T3.1: Adattisztítás és elemzés; T4.1: az első kézirat elkészítése; T4.2: a második kézirat elkészítése; T5.1: a kutatói honlap létrehozása; T5.2: a podcastok rögzítése és feltöltése a kutatói honlapra; T5.3: tartalommegosztás a (közösségi) médián keresztül; T5.4: konferenciárésztétel: International Conference on Journalism and Mass Communication, Bécs, 2023; T5.5: konzultációk a mentorral; T5.6: a kutatás első hat hónapjának értékelése; T5.7: nyilvános előadások, workshopok és beszélgetések a „Citizen-Science.at” és „Third Mission” projektek keretében, ahol mind a tudástranszferre, mind a tudománykommunikációra lehetőség nyílik.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
WP1 – M&T																								
T1.1																								
T1.2																								
T1.3																								
T1.4																								
T1.5																								
T1.6																								
T1.7																								
T1.8																								
WP2 – DG																								
T2.1																								
T2.2																								
WP3 – DA																								
T3.1																								
WP4 – PM																								
T4.1																								
T4.2																								
WP5 – CDE																								
T5.1																								
T5.2																								
T5.3																								
T5.4																								
T5.5																								
T5.6																								
T5.7																								

1. ábra: Az ösztöndíj időszakára vonatkozó mintaterv

Forrás: a szerző szerkesztése

Milestones (M) – M1.9: az interjústruktúra kialakítása és megvitatása a kollégákkal; M2.1: adattisztítás; M2.2: az interjúk dátumának véglegesítése; M4.1: a kézirat beküldése az *International Journal of Communication* folyóiratba; M4.2: a kézirat beküldése az *SSM – Population Health* folyóiratba.

Deliverables (D) – D2.1: az adatmenedzsment tervezetének beküldése; D3.1: rövid összefoglalók a WHO és az Eurostat számára; D4.1: az első kézirat elkészítése; D4.2: a második kézirat elkészítése; D5.1: honlap; D5.2: podcastok.

Part B-2

A pályázati anyag második dokumentumában az önéletrajzunkra fókuszálunk. Tudomásunk szerint a dokumentum hossza nincs korlátozva, de nem tanácsos tíz oldalnál hosszabb szöveget írunk. Ebben a dokumentumban a fogadóintézménnyel és a mentorral kapcsolatban is ki kell töltenünk bizonyos információkat. Amennyiben elakadunk vagy elbizonytalanodunk, kérjük a fogadóintézmény referensének segítségét.

Az önéletrajzzal kapcsolatban röviden az alábbi javaslatot tesszük: írjunk minél kompetitívebb CV-t. Az MSCA-pályázat során meg akarjuk győzni a bírálókat, hogy „méltók” vagyunk a támogatásra: ideális esetben már publikáltunk egy vagy több nemzetközi, rangos lapban megjelent, első szerzős cikket, amellyel demonstrálni tudjuk a kvalitásainkat. Szót kell ejtenünk arról a vélekedésről, miszerint nem részesülnek MSCA-ösztöndíjban azok a pályázók, akik eddig nem tudtak elnyerni rangos ösztöndíjakat. Az ördögi kör megtöréséhez hasznos, ha előbb kisebb támogatásokra pályázunk (például Erasmus+, Új Nemzeti Kiválóság Program, Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok, International Visegrad Fund stb.). Ha bizonyítjuk, hogy sikeresen pályáztunk a múltban kisebb ösztöndíjakra, akkor nagyot léptünk előre a bírálók meggyőzése felé vezető úton.

Online form

Végezetül a pályázat honlapján kiegészítésként egy harmadik dokumentumot is ki kell töltenünk, amely – többek között – a pályázat etikusságáról és a kutatásban részt vevő alanyok fizikai és pszichés biztonságáról szól.

Hol tudom benyújtani a pályázatomat?

A pályázat benyújtására az Európai Bizottság honlapján van lehetőség, a „Funding & tender opportunities” aloldalon az „MSCA Postdoctoral Fellowships” menüpont alatt.⁴ A pályázat benyújtása előtt a pályázónak regisztrálnia kell a fenti honlapon, ezután tudja véglegesíteni és beküldeni a pályázati anyagot. Fontos, hogy a pályázati időszak végéig bármennyiszer módosítható a pályázati anyag: a bírálók mindig a legutolsó feltöltött dokumentumcsomagot fogják elbírálni. Azt javasoljuk, hogy a véglegesítést a pályázati időszak vége előtt legalább két héttel tegyék meg, ugyanis a „Funding & tender opportunities” oldal a megnövekedett felhasználói aktivitás miatt nagyon gyakran lefagy – bosszúságot okozva ezzel a pályázóknak.

Praktikus részletek

Kezdő lépések

Talán egyértelmű, mégis hangsúlyoznunk kell, hogy az ösztöndíjhoz vezető út első lépcsőjénél szükségünk lesz egy kutatási témára, hipotézisre vagy kutatási kérdésre. A témának időszerűnek kell lennie, pontosan ismernünk kell, hogy milyen hiányt fogunk pótolni az elméletben a kutatásunk által, és meg kell fogalmaznunk, hogyan viszonyul a pályázati anyagunk más diszciplínákhoz. Ezen a ponton a szakirodalom áttekintése és a probléma időszerűsége kulcsfontosságú tényezőnek számíthat.

Evidensnek tűnhet, de ki kell emelnünk, hogy a témafelvetésnek érthetőnek, de nem magától értetődőnek kell lennie. Ha nem tudjuk logikusan kifejteni, hogy milyen problémakört vizsgálunk, és nem tudjuk alátámasztani egyértelműen, hogy az miért fontos napjainkban, akkor nehéz dolgunk lesz a bírálóknál, legalább két okból kifolyólag. Először is, a bírálók az elutasításkor sokszor hivatkoznak egy probléma vagy témafelvetés homályosságára. Nem szabad hagynunk, hogy a bíráló „elvesszen” a szövegben, hanem arra kell törekednünk, hogy a mondanivalónk egyértelmű legyen számára. Gondoljuk át, és mutassuk be világosan, hogy *mit*, *miért* és *hogyan* akarunk kutatni. Másodszor, a bírálók nem minden alkalommal a mi szakterületünkről érkeznek. Ettől függetlenül egy „laikus”

⁴ Az alábbi linken: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>.

személynek is értenie kell a kutatási kérdéseink relevanciáját, a mögötte húzódó problémát és a szakirodalomban tátongó űrt, amelyet – természetesen – mi kívánunk betölteni.

A fentiekben röviden már utaltunk arra, hogy a kutatási témának, kérdésnek vagy hipotézisnek nem szabad magától értetődőnek lennie, vagyis ne legyenek evidens feltételezéseink. A magától értetődő hipotézisre vagy az egyszerűen megválaszolható kérdésre épülő „biztonsági játék” ugyan csökkenti a kutatás kudarcának esélyeit, viszont felmerülhet a bírálóban a kutatás finanszírozásának létjogosultsága. Miért kellene a kézenfekvő válaszokra rákérdező kutatásokat támogatni azokkal szemben, amelyek sokkal inkább újító és szemléletformáló, azaz *ground-breaking* eredményeket hordozhatnak magukban? Ez a kérdés újból és újból vissza fog térni a bírálati folyamatok során, tehát vegyük figyelembe, hogy érdemes több rizikót vállalni a kutatásunkban, ha az magában hordozza a *cutting edge* tanulmányok lehetőségét.

Az MSCA-pályázat hibrid műfaj: a kutatási terv és a motivációs levél elege. Gondoljunk bele: egyidejűleg kell meggyőznünk valakit arról, hogy van egy kutatásunk, amelyet megéri finanszírozni, és mi vagyunk azok a személyek, akik a leginkább képesek a munka kivitelezésére. Mivel tudjuk bizonyítani a rátermettségünket? Például azzal, hogy bemutatjuk, hogy szakértői vagyunk valamelyik adekvát módszertannak, amit a korábbi publikációink is bizonyítanak.

Mi számít rizikófaktornak, és miért fontos ez a pályázat szempontjából?

A rizikófaktor kifejezés alatt olyan problémákra kell gondolnunk, amelyek hátráltathatják a kutatásunk megvalósítását. Képzeljünk el egy olyan szituációt, amelyben félig strukturált interjúk által vizsgálunk egy problémát. Vizsgálódásunk tárgyát tekintve három országra fókuszálunk: Ausztriára, Írországra és Magyarországra, aminek következtében mindhárom országban élő interjúalanyokkal szeretnénk beszélgetni. Mi Magyarországon végeztük a tanulmányainkat, de a fogadóintézményünk a bécsi Universitát Wien. Ösztöndíjasként tehát itt dolgozunk, de mindhárom országban szeretnénk interjúkat készíteni.

Ahogy azt tapasztaltuk, a 2020–2021-es járványügyi szabályozások miatti repülőgép-forgalom ideiglenes leállítására és a kijárási tilalmak megnehezítették a személyes találkozókat. Hasonló helyzetben – bár reménykedünk, hogy a fenti korlátozásokra nem kell újból sort keríteni – „veszélybe” kerül az interjú megvalósíthatósága. Mi ilyenkor a teendő? A bírálók ezen a ponton egyrészt arra

kíváncsiak, hogy mennyire ismerjük a projektünket akadályozó szituációkat, másrészt – ami talán még fontosabb – milyen megoldási javaslataink vannak a problémára. Ilyen esetben jó, ha nem is egy, de mondjuk két megoldási javaslattal rukkolunk elő. A személyes interjúk és a lezárások ellentmondását feloldhatjuk videóhívásokkal. Ez kézenfekvő és kivitelezhető megoldás.

Ezen a ponton azonban újabb kihívással nézünk szembe: mi történik akkor, ha idősebb emberekkel is szeretnénk beszélgetni, akiknek nincs meg a technikai felkészültségük egy videóhívás lebonyolításához? Ebben a helyzetben is a leginkább életszerű megoldásra kell törekednünk: a hólabdamódszer által az idősebb interjúalany egy fiatalabb, a videóhívás előkészítésében jártasabb ismerőst is megkérhetjük, hogy segítsen minket az online kapcsolat létrehozásában, természetesen az interjúalany beleegyezésével (*consent*). Ahogy látjuk, nem feltétlenül kell bonyolult dolgokra gondolnunk a rizikófaktorok és az arra adott válaszaink megfogalmazásánál, de általuk bizonyítani tudjuk, hogy képesek vagyunk kritikusan szemlélni a projektünket.

A mentor: ki ő, mi a feladata, és hogyan lépünk kapcsolatba vele?

Az MSCA egyéni ösztöndíj, ezért elengedhetetlen egy olyan személy jelenléte, aki segíti a kutató fejlődését. Érdemes olyan mentort (*supervisor*) választanunk, aki komoly tapasztalattal és meggyőző, nemzetközi publikációs listával rendelkezik. Szeretnénk kiemelni, hogy a mentor kutatási területeinek és az általunk benyújtott pályázati anyag elméleti háttérének – legalább részben – fedniük kell egymást. Gondoljunk csak bele egy olyan szituációba, amikor egy kész ötlettel keresünk meg egy szakteknit, aki ugyan szívesen vállalná a mentori feladatokat, de az eltérő kutatási területek miatt vissza kell utasítania a felkérésünket. Ráadásul a bírálók sem igazán értenék egy olyan mentor személyének relevanciáját, aki nem tudna kellő szakmai segítséget nyújtani a pályázónak, így az könnyen egyedül maradhatna a kutatási projektjével. Ez a szituáció rizikófaktornak minősül a pályázat elbírálásánál, ami pontlevonásokkal járhat.

Elérkeztünk ahhoz a pillanathoz, amikor kapcsolatba kell lépünk a leendő mentorunkkal. Ezen a ponton érdemes leszögeznünk, hogy a pályázatra való felkészülésre sok időt kell hagynunk. A felkészülés részeként tekintünk a mentor kiválasztására és meggyőzésére is. Ha a pályázatunkat szeptemberben kell véglegesítenünk, akkor érdemes már az előző év őszén felkeresnünk a leendő mentorunkkal. Számításba kell vennünk, hogy minél ismertebb a leendő mentor, annál

szűkösebb kapacitással rendelkezik, vagyis elképzelhető, hogy lassabban fog válaszolni. A fentieket figyelembe véve, fogalmazzunk röviden a levelünkben.

Egy-egy mondatban írjuk meg, hogy miért keressük, mi a kutatási területünk, és milyen témával vágnánk neki a pályázatnak. Nagyon fontos, hogy kerüljünk a „felesleges köröket”, mivel arra törekszünk, hogy mentorunk leszűrje, érdekel-e őt ez a téma, és releváns-e az ő közreműködése a pályázatunkban. Csatolmányként kizárólag a *rövid* önéletrajzunkat küldjük el a „kiszemelt” mentornak. A rövid életrajz feltétlenül tartalmazza a nemzetközi folyóiratokban megjelent, angol nyelvű publikációinkat. Ne vessen vissza minket a kezdeményezéstől, hogy ismeretlenként írunk egy nagy presztízzsel rendelkező kollégának. Közhelyesen hangzik, de valójában nincs veszténivalónk, próbáljunk meggyőzni elismert kutatókat a rátermettségünkről.

Ha nem érkezik reakció egy héten belül a megkeresésünkre, vegyük nemleges válasznak, és keressünk másik lehetséges mentort. A mentorokkal kapcsolatban legyen B, C, D, E tervünk! Még az első felkérés kiküldése előtt gyűjtsük össze a lehetséges mentorok listáját, annak érdekében, hogy megszokjuk a fókuszált munkát, és ne kelljen az elutasítás után bosszankodva új mentort keresnünk. Nagy könnyebbséget jelent, ha korábbról már személyesen is ismertük a leendő mentorunkat, akit így könnyebben el tudunk érni. A hosszabb-rövidebb külföldi kiutazásoknak (például Erasmus+ pályázatok) akár az is lehet az egyik célja, hogy megismerjük a szakterületünkön elismert kutatókat, bemutassuk a kutatási területünket, majd később bevonjuk őket az MSCA-pályázatba mentori szerepkörben.

Tegyük fel, hogy pozitív választ kapunk a mentortól! A következő lépésben a fogadóintézmény nemzetközi ösztöndíjakkal foglalkozó irodáját kell felkeresnünk, ahol bejelentjük a pályázási szándékunkat, illetve közöljük, hogy a mentorunk már informálisan elfogadta a felkérésünket. Innentől kezdve a befogadó intézet pályázati referense hivatalosan is felkéri a mentorunkat az együttműködésre. Az adminisztratív folyamatok végén pedig elkezdhetünk fókuszálni a pályázati anyagunkra.

Milyen jelentősége lehet a fogadóintézménynek a bírálók szemszögéből?

Komoly jelentősége van annak, hogy melyik intézményben dolgozik a leendő mentorunk. Ha a mi kutatási területünk az agrártudományokra fókuszál, de a fogadóintézmény elsődlegesen a kommunikációkutatásban elért eredményeiről

híres, akkor a bírálók újból értetlenül állnak majd a döntésünk előtt. Miért éppen abba az intézménybe tartunk, amelyet kiszemeltünk magunknak? Nem elégséges azzal indokolnunk a döntésünket, hogy a „mentorunk ott dolgozik”: ennél alaposabb érvekre lesz szükségünk. Nézzük meg a fogadóintézmény releváns tanszékén dolgozó kollégák publikációs jegyzékét, a rájuk érkező hivatkozások mennyiségét, az általuk alkalmazott módszereket, a kutatott témáikat stb. Ha a kutatásaik legalább távolról a témánkba vágnak, akkor könnyebben tudunk kapcsolódni a fogadóintézményben zajló kutatásokhoz. Nézzünk utána, hogy milyen kutatással foglalkozó műhelyekkel (*research lab*) rendelkezik a fogadóintézmény, és válasszuk ki a mi témakörünkhöz legközelebb álló egységet. Ne feledjük, hogy az MSCA-pályázat egyik, ha nem a legfontosabb célja a kutatói kiválóság fejlesztése. Ebből kifolyólag meg kell magyaráznunk, hogyan járul hozzá az intézmény például a kutatómódszertani ismereteinkhez.

A legújabb kutatások szerint az alábbi tényezők növelik a fogadóintézmények súlyát az MSCA-pályázatok elbírálásakor: magas oktatói-kutatói létszám, kutatói kiválóság, magas hivatkozásszámmal rendelkező kollégák és alacsony oktató-hallgató arány.⁵ Másképpen megfogalmazva: a komoly presztízzsel rendelkező, vagyis az ismert egyetemi rangsorokban (Qs, Shanghai ranking stb.) előkelő helyet elfoglaló intézmények dominálják az MSCA-befogadó egyetemek versenyét. A magasabb presztízssű egyetemeken dolgozó mentorok választásával egyrészt jobb eséllyel versenyezhetünk az MSCA-ösztöndíjért, másrészt egy öngerjesztő folyamatot is erősítünk, ami által a kisebb nemzetközi láthatósággal rendelkező egyetemek marginális pozícióban maradnak. Bár a fenti problémakör részletekbe menő taglalásától a fejezet céljai és a terjedelmi korlátok miatt el kell tekintenünk, jelezni szerettük volna a jelenség létezését és problematikus voltát.

A pályázati anyag struktúrája

A pályázat struktúráját illetően két fontos szempontra szeretnénk felhívni a figyelmet. Egyrészt törekedjünk rá, hogy ne a kiválóság alfejezet dominálja a Part B-1 dokumentumot, hanem megközelítőleg egyenlő arányban foglalkozunk mindhárom nagy témakörrel. Ne felejtjük el, hogy nem tudományos publikációt kell írunk, hanem pályázati anyagot, amelyben kutatói kvalitásainkon és a vizsgált problémán túlmenően arra kell felhívunk a figyelmet, hogyan

⁵ FALK–HAGSTEN 2021.

fejlődhetünk a program által, és hogyan hasznosítható az általunk kutatott problémakör szűkebb (kutatói) és tágabb (például civil szervezetek) értelemben. Másrészt bizonyítanunk kell, hogy értjük a pályázat kulcsfogalmait: különbséget tudunk tenni a kutatásunk szempontjából döntő mérföldkövek (*milestones*), valamint a célok (*objectives*) között. Míg az előbbi fogalom lehet egy kutatómódszertani döntés, amely meghatározza a kutatásunk kivitelezhetőségét és korlátait, addig a második terminus egy, a szakirodalmon belüli hiány (*gap*) betöltésére is vonatkozhat.

Sablonok

Nagyon fontos, hogy a pályázati anyagunkat a legfrissebb sablondokumentumban írjuk meg, amelynek fejlécében fel kell tüntetnünk a pályázati kiírás sorszámát (*call no.*). A sablon számozását és a fejezetek sorrendjét nem kötelező követnünk, mi mégis azt ajánljuk, hogy kövessük a „*Part B-I*” fejezetben felvázolt sorrendet. Az indoklásunkat újfent a bírálók szemszögéből kell megfogalmaznunk: a pályázók többsége ragaszkodik a kiválóság – hatás – megvalósítás logikához, és pontosan erre a logikai felépítésre számítanak majd a pályázatot elbíráló személyek is. Mi értelme lenne összezavarnunk őket?

Visszajelzések

Ha elkészültünk a Part B-I-en belül a kiválóságra fókuszáló résszel, küldjük el a mentorunknak, néhány szakértő kollégának és olyan kutatóknak-oktatóknak, akik nem jártasak a szakterületünkön. Továbbá komoly segítséget jelenthet, ha felvesszük a kapcsolatot korábbi MSCA-ösztöndíjasokkal, akik egyben a bírálók fejével is gondolkoznak: ne felejtjük, hogy a bírálókat részben a korábbi nyertesekből választják ki, így több (kutatói és bírálói) szemszögéből is képesek visszacsatolásokkal segíteni a munkánkat. Próbáljuk meg kiszűrni a jelentéktelennek tűnő, apró kommenteket, és koncentráljunk a struktúrára! Igyekezzünk a pályázat üzenetére vonatkozó megjegyzéseket figyelembe venni! A helyesírási hibákkal csak a pályázati anyag véglegesítésekor foglalkozzunk. Alkalmazzunk lehetőleg angol anyanyelvű lektort, hogy minél gördülékenyebbé váljon a szöveg.

Minél több visszajelzést kapunk, annál több a merítési lehetőségünk a pályázatot fejlesztő és finomító tanácsok tárházából. Ilyenkor könnyű elveszni

a részletekben, de ne feledjük, hogy nekünk kell meghoznunk a végső döntéseket arról, hogy milyen módosításokat hajtunk végre a szövegen, és nem a kollégáinknak vagy a mentorunknak. Nem tudunk mindent kivitelezni, főleg, ha időnként egymásnak ellentmondó tanácsokat is kapunk. Tipikus példa erre, hogy vajon egy diszciplínára kellene-e fókuszálnunk a pályázatban, vagy multidiszciplináris szöveget írunk? Mi azt tanácsoljuk, hogy szerencsésebb egy tudományterületre koncentrálni, de határozzuk meg a kutatásunk viszonyát az interdiszciplináris határterületekhez is. Például ha a kommunikációs stimulusok hatásait szeretnénk vizsgálni, foglaljuk össze a releváns, kommunikációkutatással foglalkozó szakirodalmat, de a téma időszerűségének indoklásakor említsük meg a szociológiai vagy a politológiai kutatások legújabb, ide vonatkozó eredményeit is, amelyek meghatározták a pályázat témáját.

Amíg az „excellence” részt elsősorban a kutató kollegáknak érdemes továbbítani, addig az „impact” és „quality and efficiency of the implementation” fejezeteket a fogadóintézmény pályázatokkal foglalkozó referense tudja majd szakszerűen véleményezni. Ha az anyaintézményünkben is vannak nemzetközi pályázatokkal foglalkozó szakemberek, akkor kérjük meg őket, hogy nézzék át a pályázat eme szegmenseit.

Nézzük át a szöveg végső verzióját!

Az általános tapasztalatunk az, hogy a pályázati anyag elkészítése hosszú hónapokat fog igénybe venni, amelynek ideje alatt sokat olvasunk, tervezünk, írunk, és fejlesztjük a pályázati anyagunkat. A sokrétű munka a figyelmünk szétaprózódásához vezethet. Ezért azt javasoljuk, hogy tartsunk egy hét szünetet akkor, ha úgy érezzük, hogy már majdnem készen vagyunk a pályázati anyaggal. A pihenő után olvassuk újra el a szöveget. Próbáljunk a hangsúlyos és látványos dolgokra fókuszálni. Megfogalmazzuk, hogy miért most, és nem évek múlva szükséges a projektünket megvalósítani? Egyértelműek a szövegbe illesztett ábrák és grafikonok? Összefoglalják a táblázatok a projekt fókuszpontjait, kutatási kérdéseit és hipotéziseit? Világosan megfogalmazzuk, hogy fogjuk megvalósítani az adatkezelési tervet? Kiemeltük, hogy mit nyer a fogadóintézmény az általunk megosztott tudás által, és *vice versa*? Meghatároztuk, hogy pontosan milyen módon fogjuk véghez vinni a tudománykommunikációt? Szimmetrikusan osztottuk el a feladatokat a Gantt-diagramon, és nem a második, utolsó évre sűrítettük

a munka döntő többségét? Kivitelezhetőnek tűnik a vállalásunk a megírandó kézirataink minőségét és volumenét tekintve?

Az utolsó simítások mindig nehéz feladatnak bizonyulnak, mert egyrészt arra törekszünk, hogy „tökéletes” szöveget írjunk, másrészt pedig búcsút szeretnénk inteni a pályázati anyagnak. Egyfelől el kell fogadni – akármennyire ambiciózus is valaki –, hogy nem létezik tökéletes pályázat, másfelől mindent meg kell tenni, hogy a lehető legpontosabban írjuk le a projektünket. A lehetséges siker miatt megéri rászánni az időt, és külön-külön átnézni a főbb fejezeteket, majd a teljes szöveget. Ha a fejezetek önmagukban is „megállnak”, valamint a szöveg koherens egészet alkot, nagyon közel járunk a pályázat véglegesítéséhez.

Összefoglalás

Írásunkban arra vállalkoztunk, hogy összefoglaljuk a legfontosabb technikai és szakmai tanácsokat az MSCA-ösztöndíjra pályázó személyeknek. Bár a pályázat követelményrendszere összetett, és rendkívül nagy a verseny az ösztöndíjas helyekért, a nyertesek olyan akadémiai tőkére⁶ tehetnek szert, amely által a pályájuk pozitív irányt vesz. Fontos kiemelni, hogy az MSCA-ösztöndíjasok nemzetközi kapcsolatai jelentősen bővíthetnek az ösztöndíj elnyerésének köszönhetően. A bővülő nemzetközi hálózat pedig nagy presztízzsel rendelkező kollégákkal való együttműködéshez vezethet, amellyel a kutató nem kizárólag a saját, de más, nem díjazott személyek pályáját is támogathatja a „külsős” kollégák projektekbe való invitálásával. Végezetül, az MSCA-ösztöndíj elnyerése által a kutató egyre jobb esélyekkel pályázhat más (nemzetközi) ösztöndíjakra vagy magasabb (akadémiai) pozíciókra.

Felhasznált irodalom

BAUMERT, Philipp – CENNI, Francesco – ANTONKINE, Mikhail L. (2022): Ten Simple Rules for a Successful EU Marie Skłodowska-Curie Actions Postdoctoral (MSCA) Fellowship Application. *PLOS Computational Biology*, 18(8), e1010371. Online: <https://doi.org/10.1371/journal.pcbi.1010371>

⁶ DEMETER 2020.

- DEMETER Márton (2020): *Academic Knowledge Production and the Global South. Questioning Inequality and Under-representation*. London: Palgrave Macmillan. Online: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-52701-3>
- European Commission (2022): *Horizon Europe Work Programme 2021–2022. 2. Marie Skłodowska-Curie Actions*. 2022. május 10. Online: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021-2022/wp-2-msca-actions_horizon-2021-2022_en.pdf
- FALK, Martin T. – HAGSTEN, Eva (2021): Potential of European Universities as Marie Curie Grantee Hosts. *Higher Education*, 81(2), 255–272. Online: <https://doi.org/10.1007/s10734-020-00540-3>